

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
Procesul de la Curtea Internațională de Justiție pentru delimitarea spațiilor
maritime în Marea Neagră (*România c. Ucraina*)

REZUMATUL PLEDOARIILOR ROMÂNIEI LA CIJ
Vineri, 5 septembrie 2008

a.) Pledoaria privind Rolul activităților întreprinse de un stat în zona în dispută (*effectivités*) în delimitarea spațiilor maritime (*Daniel Müller*) în limba franceză, cuprinde o analiză a jurisprudenței instanțelor internaționale care demonstrează că activitățile întreprinse de un stat în zona în dispută (precum concesionarea unor perimetre pentru explorarea sau exploatarea hidrocarburilor sau patrularea zonei în dispută – circumstanțe invocate de Ucraina în cazul de față) nu au nicio relevanță în ceea ce privește delimitarea platoului continental și a zonelor economice exclusive.

b.) Pledoaria privind Argumentația Ucrainei legate de activitățile întreprinse în zona în dispută (*Cosmin Dinescu*), în limba engleză, arată că activitățile întreprinse de Ucraina în zona în dispută, legate de explorarea hidrocarburilor și de supravegherea activităților de pescuit, sunt sporadice, au survenit practic în totalitate după începerea disputei cu România – deci, conform jurisprudenței Curții, nu pot fi luate în considerare – și nu susțin în niciun fel linia de delimitare avansată de Ucraina.

c.) Pledoaria privind Linia de delimitare avansată de România (*James Crawford*), în limba engleză, prezintă construcția, argumentată juridic, a liniei de delimitare propuse de România (care reprezintă, în esență, o linie echidistantă între țărmurile continentale ale celor două țări, ajustată în sectorul de nord pentru a se ține cont de „cordonul” de 12 mile marine reprezentând zona de mare teritorială a Insulei Șerpilor)

d.) Pledoaria privind Verificarea caracterului echitabil al liniei de delimitare (*Vaughan Lowe*), în limba engleză, probează că linia de delimitare avansată de România nu conduce la rezultate inechitabile și în special că satisface așa numitul „test al proporționalității”, consacrat de jurisprudența instanțelor internaționale (care presupune verificarea ca între raportul dintre lungimea țărmurilor statelor implicate în delimitare și respectiv raportul suprafețelor atribuite lor prin trasarea unei linii de delimitare să nu existe o disproporție evidentă).

Prezentarea Discursului 10 privind rolul, în contextul delimitării, al actelor întreprinse de state (*effectivités*) în zona supusă delimitării

Daniel Müller, cercetător la Centrul de Drept Internațional din Nanterre,
Universitatea Paris Ouest Nanterre-La Défense

Vineri, 5 septembrie 2008

Context general

În documentele depuse la Curte pe parcursul fazei scrise a procesului (Contra-Memoriu, respectiv, Duplică), partea ucraineană a încercat să acrediteze ideea că, în zona supusă procesului de delimitare s-a conturat o linie de delimitare *de facto*, care ar coincide cu linia de delimitare propusă de Ucraina, al cărei traseu ar fi fost confirmat de comportamentul părților. În sprijinul acestui raționament, au fost invocate diverse concesiuni de explorare și exploatare a resurselor minerale ale platoului continental, acordate de Ucraina unor companii străine, precum și intervențiile poliției de frontieră ucrainene, îndreptate împotriva unor activități de pescuit ilegal întreprinse de pescari, cetățeni ai unor state terțe, în zona în dispută. Aceste activități, pe care Ucraina pretinde că le-ar fi întreprins „în exercitarea suveranității sale”, sunt considerate de către partea ucraineană ca o circumstanță specială a delimitării, de natură să modifice linia de echidistanță în favoarea sa.

Rolul acestui discurs (ca și al celui imediat următor, al co-agentului român, Cosmin Dinescu) este de a demonstra faptul că aceste „acte întreprinse în exercitarea suveranității”, invocate de partea ucraineană, nu sunt de natură să producă efectul juridic pe care Ucraina încearcă să li-l atașeze și că ele nu pot constitui o circumstanță specială în speța în cauză. Argumentația în jurul căreia este construit discursul oferă baza teoretico-juridică pentru discursul subsecvent al co-agentului român, sprijinindu-se pe o serie de exemple din jurisprudența instanțelor internaționale în materia delimitărilor maritime, pe principiile și regulile dreptului internațional în materie, precum și pe doctrina internațională. Pe baza ei, se demonstrează că aceste activități întreprinse de state (și, în speță, de Ucraina) nu pot fi luate în calcul în contextul delimitărilor maritime decât în anumite condiții și în funcție de anumite criterii riguros determinate – pe care partea ucraineană, însă, nu le îndeplinește și nu le respectă.

Discursul este structurat pe două secțiuni. În prima secțiune, se demonstrează că, în cadrul delimitărilor maritime, activitățile exercitate de un stat, în zona aflată în dispută, nu prezintă, ca regulă, nicio semnificație specială, de natură să influențeze rezultatul final al delimitării, și nu pot fi luate în calcul în calitate de circumstanțe speciale. Cea de-a doua secțiune analizează excepția de la această regulă, strict individualizată de dreptul internațional și neaplicabilă în cazul privind *Delimitarea maritimă în Marea Neagră (România v. Ucraina)*.

Prezentare

Regula: activitățile întreprinse în exercitarea suveranității (*effectivités*) nu au relevanță în contextul delimitărilor maritime

Această primă secțiune a discursului pornește de la ideea că, deși în cadrul diferendelor teritoriale activitățile întreprinse de state cu titlu suveran au un rol important, în contextul delimitărilor

maritime relevanța lor este semnificativ redusă. În acest sens, este invocată decizia Curții în cazul privind *Disputa frontalieră (Burkina Faso/Mali)*, în care se precizează că „procesul prin care instanța determină traseul unei frontiere terestre între două state este vădit diferit de cel prin care aceasta identifică principiile și regulile aplicabile delimitării platoului continental”.

Această premisă are la bază, pe de o parte, considerente de ordin practic, ce țin de logica evidentă a faptelor: prin natura lucrurilor, în spațiile maritime nu pot fi exercitate acte de suveranitate „cu aceeași constanță și aceeași intensitate” cu care acestea se exercită în cazul unui teritoriu terestru – lucru observat, de altfel și de doctrina în materie.

Pe de altă parte, drepturile unui stat asupra platoului continental aflat în prelungirea litoralului său există *ab initio*, indiferent dacă ele sunt sau nu exercitate prin explorarea/exploatarea resurselor naturale sau prin întreprinderea oricărui alt tip de activități statale – această concluzie întemeindu-se pe noțiunea juridică de platou continental, ca prelungire naturală a teritoriului terestru. Valabilitatea acestui principiu, prevăzut atât de Convenția de la Geneva asupra platoului continental (art. 2, al.3), cât și de Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării (art. 77, al. 3) a fost confirmată și de jurisprudența CIJ, care, în decizia pronunțată în cazul privind *Platoul Continental al Mării Nordului (1969)*, a precizat că „opțiunea unui stat riveran de a nu explora sau de a nu exploata suprafețele de platou continental care i s-ar cuveni este o chestiune care îl privește exclusiv” – aceste activități fiind, prin urmare, lipsite de relevanță în contextul procesului de delimitare.

Discursul reamintește, în plus, caracterul internațional al delimitărilor maritime, consfințit, în mai multe rânduri, de jurisprudența CIJ, exprimarea voinței statului prin acte juridice de drept intern sau prin activități concrete ce țin de ordinea sa internă fiind, în acest context, lipsită de semnificații în plan internațional. Totodată, este subliniată importanța premiselor geografice ale delimitării – concretizată în principiul „pământul domină marea”, utilizat în mod constant de Curte – actele săvârșite cu titlu suveran de către un stat având o importanță secundară raportat la condițiile obiective, naturale, ale zonei maritime în dispută, care constituie baza oricărui proces de delimitare.

În continuare, sunt invocate mai multe exemple din jurisprudența CIJ, dar și din cea a tribunalelor arbitrale, care relevă poziția consecvent exprimată a instanțelor internaționale față de rolul redus pe care îl joacă în procesul de delimitare activitățile întreprinse de state în zonele în dispută. Este amintită, astfel, decizia CIJ în cazul privind *Frontiera terestră și maritimă (Camerun c. Nigeria)*, în care Curtea a apreciat că diversele „concesiuni petroliere și puțurile de petrol nu pot constitui prin ele însele circumstanțe relevante, de natură să justifice ajustarea sau deplasarea liniei de delimitare provizorii”. La o concluzie asemănătoare s-a ajuns și în cazul privind *Golful Maine (Canada/SUA)*, când Camera Curții a apreciat că acordarea, de către Guvernul canadian, de concesiuni petroliere în zona supusă procesului de delimitare nu reprezintă un argument suficient pentru deplasarea liniei finale de delimitare în favoarea părții canadiene.

Exemplele din jurisprudența CIJ sunt completate cu trimiteri la jurisprudența tribunalelor arbitrale, care, la rândul lor, au apreciat că activitățile statale nu prezintă relevanță în contextul delimitărilor maritime. Discursul menționează mai multe decizii adoptate în materie, de-a lungul timpului, de diversele tribunalele arbitrale, concluzia comună a acestora fiind aceea că „activitățile întreprinse de oricare dintre părți, precum și reacția fiecăreia dintre părți la activitățile întreprinse de

cealaltă parte, nu pot constitui prin ele însele un factor care trebuie să fie luat în considerare în trasarea unei linii de echidistanță echitabile” – după cum a apreciat tribunalul arbitral în speța privind diferendul dintre Barbados și Trinidad-Tobago. O soluție asemănătoare a fost aplicată de instanțele arbitrale și în cazurile *Guinea/Guinea-Bissau*, *Saint-Pierre-et-Miquelon (Franța/Canada)*, *Guyana/Surinam*.

Concluzia primei secțiuni a discursului este, așadar, aceea că activitățile exercitate de state nu au, ca regulă, relevanță în contextul delimitărilor maritime, neputând fi luate în calcul ca circumstanțe speciale ale zonei de delimitat – principiu susținut de jurisprudența constantă în materie a CIJ, dar și de cea a tribunalelor arbitrale.

Excepția de la regulă: activitățile statale care dovedesc existența unui acord tacit între părți

Cea de-a doua secțiune a discursului analizează, pe baza exemplelor furnizate de jurisprudența internațională, **condițiile în care activitățile exercitate cu titlu suveran ar putea fi luate, totuși, în considerare în contextul delimitării maritime**, demonstrând, în același timp, că elementele invocate de partea ucraineană nu se încadrează în această situație.

Argumentația are ca punct de plecare decizia CIJ în cazul *Tunisia /Libia* – singurul caz în care instanța a apreciat că acordarea de concesiuni este de natură să influențeze traseul liniei de delimitare și, de altfel, singurul precedent pe care Ucraina și-a întemeiat raționamentul. Discursul demontează aserțiunile ucrainene, arătând că decizia Curții în acest caz a fost determinată de elemente contextuale care au particularizat premisele pe baza cărora instanța internațională a soluționat speța respectivă și care nu sunt aplicabile în cazul de delimitare maritimă între România și Ucraina. Discursul evidențiază, astfel, mai mulți factori invocați de Curte în justificarea soluției sale, factori pe care partea ucraineană omite să-i menționeze (sau cărora le atribuie semnificații forțate) în Contra-Memoriul, respectiv, Duplica sa.

Un prim element pe care Curtea și-a sprijinit raționamentul în cazul particular al disputei care a opus Tunisi Libiei este evidența existenței unui acord tacit între părți privind traseul liniei de delimitare – traseu relevant, printre altele, de dispunerea concesiunilor petroliere acordate, de-a lungul timpului, de către fiecare dintre părți. Un element esențial în demonstrarea existenței acestui acord tacit și, implicit, în stabilirea relevanței acestei linii, l-a avut factorul temporal – fiind necesar, în acest sens, ca efectuarea de activități statale în zona în dispută să se fi desfășurat într-un interval de timp suficient de îndelungat pentru instituirea unei *linii de facto* și a unui *modus vivendi*. În speța menționată, acordarea de concesiuni petroliere de către cele două state a respectat o linie stabilită anterior, în urmă cu câteva zeci de ani, între Italia și Franța (fostele puteri coloniale). Discursul arată, totodată, că importanța factorului „timp” a fost subliniată de Curte și în cazul *Golful Maine (Canada/SUA)*, instanța considerând, în acest context, că perioada de 7 ani în care, conform argumentației părții canadiene, ar fi fost instituit un *modus vivendi* între cele două părți, este mult prea scurtă pentru a conduce la stabilirea unei linii *de facto*. Prin analogie, intervalul temporal invocat de Ucraina cu privire la întreprinderea, în zona de delimitat, de activități statale (aproximativ 10 ani) este mult prea redus pentru a putea fi luat în considerare în evaluarea existenței unui acord tacit între cele două părți.

O altă premisă de bază a argumentației părții române are în centru ideea existenței unei „**date critice**”, din perspectiva căreia ar trebui evaluat comportamentul părților. Discursul remarcă, astfel, că această „dată critică” (ce reprezintă data la care s-a cristalizat diferendul dintre părți) reprezintă limita temporală până la care comportamentul părților (ilustrând raportarea lor psihologică la obiectul diferendului) ar putea prezenta relevanță – principiu recunoscut de CIJ și în cea mai recentă decizie a sa în materia delimitărilor maritime, *Diferendul teritorial și maritim între Nicaragua și Honduras în Marea Caraibelor*.

Discursul arată că majoritatea activităților statale invocate de Ucraina s-a desfășurat *după* data critică, ele fiind, în acest context, lipsite de relevanță – cu atât mai mult cu cât partea română a reacționat de fiecare dată, atrăgând atenția asupra caracterului de zonă în dispută al ariei maritime respective, solicitând respectarea normelor dreptului internațional și a intereselor sale și arătând că astfel de activități nu sunt opozabile României.

Concluzia celei de-a doua secțiuni a discursului respinge, prin urmare, ideea existenței unui acord tacit între România și Ucraina cu privire la o linie de delimitare de facto, al cărei traseu ar putea fi dedus în funcție de diversele activități statale întreprinse în zona de delimitat – condițiile care ar îndreptăți o astfel de teză nefiind nici pe de parte îndeplinite.

Concluzie

Premisele obiective ale delimitării româno-ucrainene, coroborate cu principiile și normele dreptului internațional în materie, precum și cu jurisprudența instanțelor internaționale demonstrează irelevanța diverselor activități statale desfășurate în zona de delimitat, fiind evident că o linie *de facto* nu a fost convenită printr-un acord tacit (care nu există) între România și Ucraina.

Prezentarea Discursului 11 privind contracararea argumentelor Ucrainei referitoare la efectele actelor întreprinse (*effectivités*) în zona supusă delimitării

Cosmin Dinescu, co-agent al României

Vineri, 5 septembrie 2008

Context general

Acest discurs succede discursului dlui. Daniel Müller, în care au fost prezentate aspectele teoretice legate de aplicabilitatea în dreptul mării a teoriei „efectivităților” – respectiv influența „actelor statale întreprinse în exercitarea suveranității” asupra obținerii de către statele respective a suveranității/ drepturilor suverane asupra unor teritorii. Spre deosebire de discursul anterior, centrat pe o argumentație juridică generală, acest discurs realizează o aplicare la speța în cauză a argumentelor juridice generale, analizând elementele concrete invocate de partea ucraineană și combătând argumentația acesteia.

Cele două discursuri consacrate „efectivităților” răspund în mod exhaustiv și combat argumentația ucraineană potrivit căreia activitățile statale întreprinse de autoritățile de la Kiev în zona aflată în delimitare (activități legate de explorarea și exploatarea depozitelor de hidrocarburi, respectiv activitățile de patrulare ale flotei ucrainene) ar demonstra existența unui acord tacit din partea României potrivit căruia Ucraina exercită drepturi suverane în aria în cauză. Discursurile demonstrează faptul că elementele invocate de partea ucraineană nu produc efectul juridic pe care Ucraina încearcă să li-l dea, evidențiind, de asemenea, neclaritățile și neconcordanțele din susținerile părții ucrainene.

Discursul lui Cosmin Dinescu este structurat pe patru secțiuni, analizându-se, pe rând (i) data critică a cristalizării disputei româno-ucrainene privind delimitarea, (ii) relevanța Acordului Conex Tratatului de bază dintre România și Ucraina din 1997 cu privire la *efectivități*, (iii) problematica activităților de explorare și exploatare a hidrocarburilor invocate de partea ucraineană și, respectiv (iv) problematica activităților navale de patrulare invocate, de asemenea, de Ucraina.

Prezentare

Data critică

Potrivit principiilor dreptului internațional, reflectate în jurisprudența constantă a CIJ și celorlalte tribunale arbitrale, data cristalizării diferendului aflat în discuție, numită *data critică*, are o relevanță deosebită în aprecierea comportamentului părților la diferend. Astfel, actele statelor desfășurate înainte de data la care diferendul este în mod neechivoc cunoscut sunt luate în considerare și pot influența chestiuni precum suveranitatea asupra unor teritorii, statutul unor formațiuni etc. Dimpotrivă, actele efectuate după data cristalizării diferendului nu mai sunt luate în calcul, cu excepția acelor care reprezintă o

continuare normală a unor acte anterioare – dat fiind că ele ar putea fi efectuate cu scopul influențării poziției statului respectiv în diferendul deja cunoscut.

În cazul delimitării maritime din Marea Neagră, disputa cu privire la această chestiune datează încă de dinainte de 1991, anul dizolvării Uniunii Sovietice, fiind vorba, inițial, de un diferend româno-sovietic. La data independenței Ucrainei, această dispută era bine cunoscută, atât în ceea ce privește existența, cât și conținutul său.

În relațiile dintre România și Ucraina, diferendul este menționat documentar pentru prima oară într-un schimb de note verbale datând din anul 1995. Din limbajul utilizat în corespondența diplomatică din acel an rezultă că părțile au considerat că este vorba despre continuarea diferendului anterior, nu despre un nou diferend.

In concluzie, **data critică a cristalizării diferendului privind delimitarea maritimă în Marea Neagră datează dinaintea proclamării independenței Ucrainei (1991), fiind confirmată în relațiile dintre România și Ucraina cel mai târziu în 1995.**

Relevanța Acordului Conex din 1997

Acordul Conex Tratatului de bază din 1997 are, în ceea ce privește problematica *efectivităților*, o dublă relevanță: pe de o parte, **în Acord se confirmă existența diferendului privind delimitarea platoului continental și zonelor economice exclusive ale României și Ucrainei în Marea Neagră, iar, pe de altă parte, se instituie un regim special cu privire la resursele minerale aflate în zona în dispută din Marea Neagră.**

Astfel, potrivit Acordului Conex, până la soluționarea chestiunii delimitării spațiilor maritime menționate, niciuna din părți (România sau Ucraina) nu are dreptul să *exploateze* resursele minerale din zona aflată în dispută. Prin interpretare, doar *explorarea* resurselor respective este permisă ambelor părți.

Având în vedere aceste prevederi, **niciuna din părți nu poate invoca activitățile de explorare sau exploatare a resurselor minerale aflate în zona de delimitat în calitate de acte întreprinse cu titlu de suveran, de natură să creeze o prezumție de titlu în favoarea sa.** Pe de o parte, în ceea ce privește actele de exploatare a acestor resurse, acestea fiind interzise, ele nu pot constitui un titlu în favoarea uneia dintre părți, dat fiind că însuși desfășurarea lor ar constitui o încălcare a dreptului internațional (Acordul Conex). Pe de altă parte, actele de explorare fiind permise, desfășurarea acestora nu constituie expresia unor drepturi suverane, ci doar concretizarea unei înțelegeri dintre cele două părți, consacrată în Acordul Conex.

Activitățile de explorare și exploatare a hidrocarburilor

Această secțiune a discursului combate susținerile Ucrainei, conform cărora concesiunile acordate de autoritățile de la Kiev unor firme private pentru explorarea resurselor minerale ale unor perimetre din zona aflată în delimitare ar reprezenta acte de suveranitate care ar reprezenta o circumstanță în favoarea acordării ariei respective Ucrainei. Ucraina a invocat în acest sens concesiunile a trei perimetre – *Delfin* (acordată în 1993), *Olimpiska* (acordată în 2001) și *Gubkina* (acordată în 2003).

În discursul co-agentului se arată că toate **perimetrele au fost concesionate de către Ucraina după data critică, astfel că ele nu pot fi luate în considerare de către Curte.** Mai mult, **Olimpiska și Gubkina au fost concesionate după intrarea în vigoare a Acordului Conex Tratatului de bază din 1997**, care a reconfirmat existența disputei româno-ucrainene și a stabilit limitele actelor care pot fi desfășurate de către părți în aria în dispută.

De asemenea, se demonstrează că față de actele de concesionare, de către partea ucraineană, a perimetrelor în cauză **partea română a protestat în mod constant**, fiind exclusă astfel posibilitatea invocării unui acord tacit al României. În același timp, perimetrele acordate de către Ucraina nu acoperă decât parțial și sporadic suprafața pretinsă de Ucraina, astfel că nu pot constitui o prezumție în favoarea acesteia.

În discurs se face, totodată, și o prezentare a activităților de explorare întreprinse de România în aria în delimitare, arătându-se că, spre deosebire de activitățile ucrainene, activitățile române au avut un grad de regularitate și constanță remarcabil, acoperind o perioadă îndelungată și corespunzând, aproape în totalitate, cu suprafața de spații maritime pretinsă de România.

Activitățile navale de patrulare

Această secțiune analizează susținerile părții ucrainene potrivit cărora autoritățile de la Kiev au efectuat în mod constant **activități de supraveghere și patrulare** a ariei în dispută, aplicând legea ucraineană a navelor de pescuit ale unor țări care nu aveau autorizație pentru pescuit emisă de autoritățile ucrainene. Sunt invocate 14 incidente în care au fost implicate nave care pescuiau „ilegal” în zona respectivă și în care patrulile ucrainene au aplicat legea ucraineană.

În discurs se demonstrează că **incidentele invocate, chiar dacă ar corespunde realității (singurele mijloace de probă sunt niște declarații pe proprie răspundere ale unor ofițeri de marină ucraineni) nu pot constitui o circumstanță relevantă în favoarea Ucrainei, dat fiind că toate sunt ulterioare anului 1998 – deci ulterioare datei critice.** Astfel, ele nu pot constitui acte de suveranitate efectuate de Ucraina.

Concluzie

Având în vedere specificitățile cazului de delimitare a spațiilor maritime ale României și Ucrainei în Marea Neagră, **activitățile „statale” invocate de Ucraina (concesiunile de hidrocarburi, patrurile navale) nu pot constitui circumstanțe relevante care să acționeze în favoarea uneia sau alteia din cele două părți, deci nici în favoarea Ucrainei, a cărei argumentație este irelevantă.**

Prezentarea Discursului 12 privind linia de delimitare propusă de România

Profesorul James Crawford, Universitatea din Cambridge

Vineri, 5 septembrie 2008

Context general

Discursul constituie prezentarea liniei de delimitare considerată de România ca soluția echitabilă pentru delimitarea spațiilor maritime dintre cele două țări și reprezintă în mare măsură o sinteză a discursurilor anterioare. Rolul discursului este ca, pe baza argumentelor avansate în cursul pledoariilor de partea română cu privire la normele de drept aplicabile și la elementele de fapt relevante, să indice, concret, modul de trasare a unei linii de delimitare echitabile.

Prezentare

Discursul începe cu o prezentare succintă a pașilor care compun **abordarea părții române în privința delimitării**: restrângerea spațiilor maritime ale Insulei Șerpilor la o zonă circulară având lățimea de **12 mile marine**, stabilită prin acordul româno-sovietic din 1949 și confirmată de acordurile ulterioare; trasarea unei **linii echidistante** în sectorul țărmurilor adiacente și **unirea acestora cu arcul de 12 mile maritime** din jurul Insulei Șerpilor și respectiv a **unei linii mediane** în sectorul țărmurilor opuse; analizarea **circumstanțelor care ar justifica ajustarea liniei provizorii**.

Se reamintește că România și Uniunea Sovietică au convenit traseul liniei de delimitare în sectorul Insulei Șerpilor, linie care descrie un arc de cerc în jurul acestei formațiuni maritime, lăsând României spațiile maritime de la sud; traseul liniei de delimitare rezultă din interpretarea proceselor verbale de frontieră încheiate în 1949 și a documentelor subsecvente, interpretare confirmată de hărți produse de România, Uniunea Sovietică și ulterior Ucraina, precum și de către state terțe.

În al doilea rând, indiferent de interpretarea dată înțelegerilor româno-sovietice, practica internațională demonstrează că formațiuni maritime care ar avea efecte disproporționate

(ceea ce este în mod evident și cazul Insulei Șerpilor, având în vedere dimensiunile sale extrem de reduse și poziția sa izolată în raport cu uscatul principal) sunt ignorate în trasarea liniei de delimitare.

În sfârșit, în al treilea rând, Insula Șerpilor oricum nu este îndreptățită la platou continental și zonă economică exclusivă, întrucât este o „stâncă” în sensul Convenției de la Montego Bay privind dreptul mării.

După ce a arătat că Insula Șerpilor nu poate primi mai mult decât o zonă de 12 mile marine de mare teritorială, profesorul Crawford prezintă semnificația Punctului X – ultimul punct al liniei de delimitare constituită de arcul de cerc care înconjoară Insula Șerpilor -, punct reprezentat în mod constant pe hărțile elaborate de România, fosta URSS, Ucraina sau de state terțe. Răspunzând susținerilor Ucrainei că punctul final de pe arcul de cerc nu este definit în acordurile româno-sovietice, profesorul Crawford arată că acesta a fost reprezentat în mod constant pe hărți ca un punct aflat la est de Insula Șerpilor, iar în trasarea arcului de cerc au fost folosite simbolurile utilizate în mod constant pentru a indica o frontieră maritimă internațională (ceea ce implică apartenența la România a spațiilor maritime de la sud de arcul de cerc).

Este reamintită prezentarea modului în care s-a realizat, tehnic, stabilirea punctului X – arătându-se că acesta este punctul obținut prin trasarea unei perpendiculare pe linia de închidere a Golfului Musura, pornind din ultimul punct al frontierei terestre/fluviiale, punctul X reprezentând intersecția acestei perpendiculare cu arcul de cerc trasat în jurul Insulei Șerpilor.

Abordarea României este comparată cu cea a Ucrainei, arătându-se că partea ucraineană consideră că Insula Șerpilor ar trebui luată în calcul ca punct de bază pentru trasarea liniei de echidistanță provizorii, „reprezentând” cumva întregul țărm al Ucrainei, inclusiv segmente în mod cert fără relevanță pentru delimitarea cu România. Se ajunge să se ia în calcul porțiuni ale țărmului ucrainean care nu au în mod evident niciun raport cu țărmul românesc; spre exemplu, țărmul cu orientare nord-vestică al Golfului Karkinit ajunge să se „proiecteze” prin Insula Șerpilor, obturând astfel proiecția țărmului românesc. Dimpotrivă, abordarea părții române este în deplină conformitate cu dreptul internațional și constă în trasarea unei linii echidistante între țărmurile continentale (având în vedere că Insula Șerpilor, pentru motivele amănunțit prezentate de partea română, nu poate fi luată în considerare pentru realizarea delimitării).

Profesorul Crawford abordează în continuare criticile pe care le aduce Ucraina utilizării de către România ca puncte de bază a capului digului Sulina și a peninsulei Sacalin, demonstrând caracterul contradictoriu al acestor obiecții. Astfel, pe de-o parte Ucraina, susține că digul Sulina este o construcție artificială, dar, pe de altă parte, folosește la rândul ei digul Sulina pentru trasarea propriei „linii de echidistanță”. Se subliniază că aparenta concesie a părții ucrainene în privința utilizării digului Sulina și peninsulei Sacalin în trasarea „liniei de echidistanță” este de fapt iluzorie, pentru că partea ucraineană deplasează în mod arbitrar această linie spre vest, ajungând la o linie de delimitare finală care n-are practic nicio relație cu linia de echidistanță.

Se arată că digul Sulina reprezintă o lucrare portuară permanentă și perfect integrată în configurația țărmului românesc; în consecință, în conformitate cu normele aplicabile în domeniul dreptului mării, România este pe deplin îndreptățită să folosească acest element de infrastructură portuară drept punct de bază pentru trasarea liniei de echidistanță.

Chiar în ipoteza în care digul Sulina n-ar putea fi luat în considerare ca punct de bază, în practică situația ar rămâne aproape neschimbată; aceasta este datorată faptului că în imediata vecinătate a digului există o insulă nisipoasă, traversată de frontiera dintre cele două țări; dacă digul Sulina n-ar fi luat în calcul, această formațiune naturală ar reprezenta cel mai avansat punct al teritoriului României, iar poziția punctului de bază ar fi aproape identică.

Se reamintește că în cazul delimitării dintre Dubai și Sharjah tribunalul arbitral care a soluționat acest caz a confirmat, invocând practica statelor, că instalațiile portuare pot fi utilizate pentru trasarea liniilor de echidistanță provizorii. În plus, digul Sulina a fost deja inclus în lista punctelor de bază notificate de România la ONU, fără ca vreun stat să ridice vreo obiecție; mai mult, Ucraina a acceptat utilizarea digului Sulina ca punct de bază în 2003, când a fost desemnat punctul final al frontierei maritime delimitând mările teritoriale ale celor două țări.

În continuare este demonstrat că observațiile Ucrainei față de utilizarea peninsulei Sacalin ca punct de bază sunt în egală măsură lipsite de relevanță. Ucraina descrie peninsula Sacalin ca o fâșie de nisip, care a fost înainte o mică insulă, lipsită de populație și viață economică proprie; în realitate, peninsula Sacalin este pe deplin integrată în țărmul României, a fost notificată la Națiunile Unite ca punct de bază și este utilizată chiar de către Ucraina (ca și în cazul digului Sulina) pentru a trasa propria „linie de echidistanță”.

În plus, referirea de către Ucraina la Peninsula Sacalin ca la „o mică insulă” trebuie privită în comparație cu Insula Șerpilor, a cărei suprafață este de 20 de ori mai mică decât a Sacalinului; implicit, prin propria caracterizare a Sacalinului Ucraina admite lipsa de importanță a Insulei Șerpilor.

Profesorul Crawford trece în continuare la prezentarea metodei de trasare a liniei de echidistanță/mediane.

Sunt amintite țărmurile relevante și punctele de bază în cazul țărmurilor adiacente, respectiv:

a) pentru România

- țărm relevant: porțiunea cuprinsă între frontiera terestră cu Ucraina și Peninsula Sacalin

- punct de bază: extremitatea digului Sulina

b) pentru Ucraina

- țărm relevant: porțiunea cuprinsă între frontiera terestră cu România și Limanul Nistrului

- puncte de bază: Capul Kubansky și Capul Burnas

Modul de construcție al liniei de echidistanță este prezentat prin **grafice dinamice**, care figurează trasarea liniei pornind de la punctele de bază.

Este amintit că în acest sector România și URSS au căzut de acord în privința traseului frontierei maritime care descrie un arc de cerc în jurul Insulei Șerpilor având lățimea de 12 mile maritime, până la Punctul X. Întrucât Punctul X nu se află pe linia echidistantă dintre țărmuri, ci mai la nord, următoarea problemă abordată este cea a realizării joncțiunii acestui punct cu linia de echidistanță. Se arată că trasarea unei linii perpendiculare până la linia de echidistanță n-ar conduce la un rezultat echitabil, întrucât ar atribui României doar o suprafață insignifiantă la nord de linia de echidistanță, înconjurată de spații maritime ucrainene. În consecință soluția echitabilă ar fi trasarea unei linii din Punctul X până în alt punct de pe linia de echidistanță – denumit de România Punctul Y – aflat la jumătatea distanței dintre punctul unde linia de echidistanță intersectează arcul de cerc din jurul Insulei Șerpilor și respectiv punctul unde se intersectează linia de echidistanță dintre țărmurile adiacente și linia mediană între țărmurile opuse.

În favoarea acestei linii se arată că astfel România ar câștiga o suprafață practic egală cu cea pierdută din cauza consecințelor inechitabile ale delimitării maritime realizată între România și fosta URSS în 1949 (prin trasarea incorectă a frontierei fluviale dintre România și fosta URSS și prin atribuirea nejustificată a unei zone cu lățimea de 12 mile marine Insulei Șerpilor).

Urmează prezentarea țărmurilor relevante și a punctelor de bază în sectorul țărmurilor opuse:

a) pentru România

- țărm relevant: întregul țărm românesc
- puncte de bază: extremitatea digului Sulina; extremitatea sud-estică a Peninsulei Sacalin

b) pentru Ucraina

- țărm relevant: țărmul Peninsulei Crimeea cuprins între Capul Tarhankut și Capul Sarici
- puncte de bază: Capul Tarhankut și Capul Kherstones

Profesorul Crawford arată că nu există alte circumstanțe justificând ajustarea liniei provizorii echidistante/mediane, reiterând respingerea – deja realizată în alte pledoarii – a circumstanțelor relevante invocate de Ucraina; astfel, se arată că:

- „geografia costieră” invocată de Ucraina reprezintă o încercare de a da din nou efect unui factor luat deja în considerare în trasarea liniei provizorii;
- activitățile Ucrainei în privința resurselor de hidrocarburi și combaterii pescuitului ilegal sunt irelevante întrucât nu demonstrează existența unui acord între părți – chiar și tacit – privind delimitarea;
- în ceea ce privește diferența dintre lungimile țărmurilor celor două țări, Ucraina ia în calcul segmente de țărm care nu sunt relevante pentru delimitarea cu România; mai mult, Ucraina practic propune realizarea unei împărțiri a spațiilor maritime în raport cu lungimile țărmurilor, ceea ce contravine practicii în materie; în realitate, compararea dintre raportul lungimii țărmurilor celor două țări și raportul

suprafețelor ce le-ar fi atribuite prin trasarea unei linii de echidistanță demonstrează că nu este necesară ajustarea liniei de echidistanță.

De asemenea, celelalte circumstanțe relevante identificate de partea română (natura Mării Negre ca mare semi-închisă și acordurile de delimitare deja existente) militează în favoarea nemodificării liniei de echidistanță.

În concluzie, nu există alte elemente care să justifice deplasarea liniei provizorii echidistante/mediane, aceasta conducând la o delimitare echitabilă.

Prezentarea discursului nr. 13 privind verificarea caracterului echitabil al delimitării

Profesorul Vaughan Lowe, Universitatea din Oxford

Vineri, 5 septembrie 2008

Context general

Acest discurs încheie prima parte a pledoariilor părții române, rolul său fiind acela de a demonstra *caracterul echitabil al liniei finale de delimitare propuse de România*. Este, de fapt, o prezentare a etapei finale a metodei de delimitare aplicate de partea română (metoda echidistanță/circumstanțe speciale), etapă care presupune o ultimă verificare a justeții liniei de echidistanță, modificate în funcție de circumstanțele speciale – linia finală de delimitare fiind analizată în contextul general al ariei maritime relevante pentru delimitare.

Prezentare

Discursul pornește de la ideea necesității aplicării unui astfel de test final, de natură să verifice **echitatea liniei de echidistanță** ajustate în funcție de circumstanțele speciale ale zonei de delimitat – necesitate consfințită de practica în materie a statelor, dar și de bogata jurisprudență a instanțelor internaționale, citată de partea română în documentele sale scrise depuse la Curte în cadrul fazei scrise a procesului. Se analizează, astfel, pe rând, o serie de elemente care ar putea, teoretic, afecta echitatea liniei de delimitare propuse de partea română, cum ar fi: proporționalitatea, necesitatea de a nu bloca spațiile maritime ale celuilalt stat (principiul „non-cut-off”) sau interesele de securitate ale statelor. În același timp, sunt examinate diverse aspecte adiacente unora dintre acești factori (ca, de exemplu, în cazul proporționalității, problematica țărmurilor relevante sau a ariei relevante – chestiuni cu privire la care părțile au exprimat poziții diferite).

Proporționalitatea. Coastele relevante. Aria relevantă

Principalul aspect al unui astfel de test al echității are în vedere **evaluarea raportului dintre suprafața maritimă care urmează să revină fiecăreia dintre părți ca urmare a trasării liniei de delimitare și lungimea coastelor relevante ale statelor – așa-numita „proporționalitate”**. O linie de delimitare echitabilă presupune ca acest raport să releve un **echilibru** (aproximativ) între aria maritimă atribuită fiecărui stat și lungimea coastelor sale, generatoare de spații maritime.

În discurs se arată că, pentru realizarea unui astfel de raport, se impune, mai întâi, identificarea exactă a limitelor și valorilor celor doi termeni care urmează a fi comparați: coastele relevante, respectiv, aria relevantă. Acest exercițiu preliminar este necesar

Întrucât părțile abordează ambele aspecte din perspective diferite. Având în vedere că o analiză detaliată a acestor elemente controversate este efectuată în Discursul nr. 4 al părții române (intitulat „Coastele relevante și aria relevantă”), scopul prezentului discurs este doar de a evidenția chestiunile mai importante referitoare la această problemă, ce au, în orice caz, un rol în demonstrarea caracterului echitabil al liniei de delimitare propuse de partea română.

Coastele relevante

În această secțiune se analizează, pe scurt, în paralel, pozițiile celor două părți cu privire la coastele relevante ale fiecăreia dintre ele, demonstrându-se justetea abordării părții române.

Astfel, dacă partea română consideră că **țărmlul relevant al României este întreg litoralul său**, cuprins între ultimul punct al frontierei fluviale româno-ucrainene și ultimul punct al frontierei terestre româno-bulgare, partea ucraineană pledează pentru eliminarea din ecuația delimitării a unui segment important al țărmlului românesc (partea de țărml aflată la sud de Peninsula Sacalin – punct de bază al țărmlului românesc) – pe considerentul că acest punct nu are niciun efect asupra liniei de echidistanță și, implicit, asupra liniei de delimitare finale pretinse de România.

Discursul demontează poziția ucraineană, arătând că un astfel de raționament se întemeiază pe premise greșite, determinate de interpretarea confuză a unor aspecte de bază ale delimitării. Se observă, astfel, că rolul punctelor de bază este acela de a ajuta la construirea liniei de echidistanță, și nicidecum de a genera spații maritime – acest lucru fiind, de altfel, prin însăși natura acestor puncte, imposibil. Prin urmare, deși, într-adevăr, punctul Sacalin nu influențează linia de echidistanță (trasată plecând de la porțiunile coastelor celor două părți aflate în prelungire), acest lucru este total lipsit de relevanță în ceea ce privește capacitatea pe care o are în mod evident coasta românească situată la sud de acest punct de a genera spații maritime.

Această concluzie, arată partea română în pledoaria sa, are la bază noțiunea juridică de platou continental, care desemnează prelungirea naturală submarină a teritoriului terestru – așa cum se precizează în decizia Curții în cazul privind *Platoul Continental al Mării Nordului*. Discursul reamintește, totodată, că această proprietate a țărmlului de a genera spații maritime (proprietate care, deci, nu este – și nu poate fi – specifică punctelor de bază) a fost recunoscută de CIJ în cazul *Tunisia/Libia*, când instanța a precizat că platoul continental (și, implicit, zona economică exclusivă) se află „în dreptul coastelor” fiecăreia dintre cele două state.

Concluzia acestei demonstrații ar fi, deci, aceea că litoralul românesc trebuie luat în considerare ca țărml relevant, în totalitatea lui – contestarea, de către Ucraina, a unei astfel de poziții fiind lipsită de orice temei juridic.

În continuare, discursul se concentrează pe problematica **țărmurilor relevante ale Ucrainei**. Și în acest caz, pozițiile părților sunt divergente – Ucraina considerând că întreg litoralul său, din bazinul de vest al Mării Negre, reprezintă țărm relevant în contextul delimitării, în timp ce România dorește excluderea unui perimetru însemnat al acestui țărm din categoria coastelor relevante. Acest perimetru este situat între un punct situat la limanul Nistrului (așa-numitul punct „S” din documentele depuse de România la Curte în cadrul fazei scrise) și capul Tarhankut.

Discursul subliniază că explicația părții române cu privire la necesitatea excluderii acestui segment al țărmului ucrainean din categoria coastelor relevante este similară celei pe care România și-a întemeiat raționamentul în susținerea relevanței în delimitare a întregului țărm românesc. Această explicație se bazează pe noțiunea *juridică* de „platou continental”, precum și pe conținutul noțiunii de „coaste relevante” – care reprezintă acele țărmuri a căror prelungire naturală submarină, ilustrată grafic ca o proiecție înspre larg, conferă statului respectiv dreptul de a pretinde exercitarea suveranității sale asupra spațiilor maritime aflate în prelungirea acestor țărmuri.

În acest context, discursul face referire la reprezentarea grafică a proiecțiilor țărmului ucrainean, inclusă în Replica părții române, explicându-se rațiunile (ce țin de necesitatea de a simplifica imaginea grafică, spre a o face cât mai inteligibilă) pentru care linia generală a coastelor ucrainene a fost fragmentată în mai multe segmente – fiecare dintre acestea prezentând o semnificație distinctă în raport cu delimitarea româno-ucraineană. De asemenea, în discurs se precizează că simplificarea grafică a țărmului ucrainean s-a făcut pe baza aceluiași principiu prevăzut de articolul 7 din Convenția Națiunilor Unite privind Dreptul Mării, care reglementează trasarea liniilor de bază drepte.

Pe baza argumentației dezvoltate în discursul nr. 4 privind „*Coastele relevante și aria relevantă*” în ceea ce privește rolul jucat în delimitare de fiecare dintre aceste segmente, se arată că, dacă cele două segmente de țărm cuprinse între ultimul punct al frontierei terestre româno-ucrainene și punctul situat la limanul Nistrului (punctul „S”), precum și segmentul aflat de-a lungul țărmului Peninsulei Crimeea, între Capul Tarhankut și Capul Sarici generează spații maritime într-o zonă în care țărmul românesc, la rândul său, generează spații maritime (fiind necesar, prin urmare, ca aceste segmente să fie luate în considerare pentru scopurile delimitării), restul țărmului ucrainean se proiectează într-o zonă în care țărmul românesc nu poate genera spații maritime. Prin urmare, partea română nu poate ridica pretenții cu privire la acestea (cum nici nu o face, de altfel), nefiind, deci, necesară o delimitare româno-ucraineană în zona respectivă.

Discursul dezvoltă, totodată, argumentația dezvoltată în discursul nr. 4 privind „*Coastele și aria relevantă*”, referitoare la așa-numita „proximitate comparativă”, arătând că, chiar și acele segmente ale țărmului ucrainean care, teoretic, ar genera proiecții care, prelungite suficient de mult, s-ar suprapune cu proiecțiile generate de coastele românești, ele nu trebuie luate în calcul în contextul procesului de delimitare, întrucât, mai înainte de a se suprapune cu aceste spații generate de țărmul românesc, ele se suprapun cu arii generate tot de alte segmente ale coastelor ucrainene, mai apropiate de zona în dispută.

Concluzia acestei evaluări a țărmurilor relevante ar fi, deci, aceea că lungimea totală a țărmului românesc relevant este de 269,67 km, iar cea a țărmului ucrainean relevant este de 388,14 km, raportul dintre cele două țărmuri fiind de 1:1,439. De asemenea, în cazul în care se folosesc liniile simplificată, lungimea coastei românești este de 204,90 km, iar cea a țărmului ucrainean de 292,63 km, raportul dintre ele fiind de 1:1,428.

În continuare, sunt demontate argumentele Ucrainei pe baza cărora aceasta își fundamentează poziția referitoare la propriile coaste relevante – pornindu-se chiar de la imaginea grafică folosită de partea ucraineană în Duplica sa. Discursul observă, astfel, că schema ucraineană a coastelor se îndepărtează în mod flagrant de la direcția generală naturală a acestora, distorsionându-i efectul real. În plus, proiecțiile țărmului ucrainean nu respectă anumite imperative tehnice (de exemplu, într-un caz unghiul proiecției are 140°, față de 90°, cât ar trebui să aibă în mod corect), efectul de suprapunere a proiecțiilor unei importante părți a țărmului ucrainean cu proiecțiile generate de țărmul românesc fiind, astfel, obținut în mod artificial, forțat. În sfârșit, discursul relevă că, din însăși ilustrarea grafică oferită de Ucraina în documentele sale scrise, se poate constata cu certitudine lipsa de relevanță a segmentului de țărm ce marchează Golful Karkinit, situat în nordul Peninsulei Crimeea – în ciuda acestei evidențe, partea ucraineană luând în considerare ca țărm relevant acest fragment de coastă.

Concluzia acestei argumentații este, prin urmare, aceea că poziția părții ucrainene cu privire la țărmul său relevant nu își găsește fundament în dreptul internațional, fiind, totodată, lipsită de logică.

Aria relevantă

Această secțiune a discursului debutează cu o afirmație care reprezintă, de fapt, **premisea în jurul căreia partea română își construiește argumentația referitoare la această chestiune: „aria relevantă este aria în care drepturile părților se suprapun”**. Pentru o cât mai strictă determinare a limitelor ariei relevante (limite ce sunt extrem de importante pentru aplicarea corectă a testului proporționalității), discursul precizează că aria relevantă nu reprezintă zona unde pretențiile părților se suprapun – aceasta din urmă neavând o existență obiectivă, întrucât un stat își poate extinde în mod discreționar pretențiile asupra unei zone maritime, oricât de nejustificate ar putea părea acestea.

Pentru a ilustra și demonstra justetea unei astfel de definiții a ariei relevante, determinate prin raportare la suprapunerea drepturilor fiecareia dintre părți, și nu prin raportare la suprapunerea pretențiilor emise de acestea, discursul propune examinarea unei situații ipotetice de delimitare.

Se pornește, astfel, de la ipoteza delimitării spațiilor maritime între două state (A, respectiv B), având coaste opuse, de lungimi egale, distanța dintre cele două țărmuri fiind de 200 de mile marine. În timp ce pretențiile statului A depășesc doar cu câteva mile marine linia mediană, statul B emite pretenții cu privire la zone maritime situate cu mult dincolo de această linie, acoperind peste 80% din suprafața în dispută. Tribunalul ipotetic

stabilește o linie de delimitare pe baza metodei echidistanță/circumstanțe speciale, aplicând, la final, testul proporționalității. Comparând lungimea coastelor și suprafața maritimă atribuită fiecărui stat, se constată un raport de 1: 1, dar, în același timp, se observă că aproximativ 90% din suprafața maritimă unde pretențiile părților se suprapun a fost atribuită statului A.

Discursul demonstrează, astfel, că, deși, la o primă vedere, o asemenea soluție poate părea disproporționată și injustă, în fapt ea este singura echitabilă – iluzia acestei disproporții fiind determinată tocmai prin raportarea (greșită) la zona în care pretențiile, și nu drepturile părților se suprapun.

O abordare corectă ar presupune, deci, aplicarea unor principii care să nu vină în contradicție cu logica delimitării – una din axiomele acestei logici fiind aceea că fiecare segment al coastei relevante (aparținând fiecăreia dintre statele aflate în dispută) generează propriile spații maritime, care, teoretic, pot fi prelungite chiar până la țărmul celuilalt stat (știut fiind că zona economică a unui stat, ca și platoul său continental, se pot întinde până la 200 de mile marine măsurate de la liniile de bază), dar care, în practică, se opresc la o linie de delimitare considerată echitabilă, o depășire a acesteia reprezentând o încălcare a spațiilor maritime ale celuilalt stat.

În sprijinul acestei abordări sunt invocate și exemple din jurisprudența Curții (este amintită, în acest sens decizia CIJ în cazul *Tunisia/Libia*), concluzia acestei secțiuni fiind aceea că aria relevantă trebuie să includă atât acele spații maritime care se află în aria unde pretențiile părților se suprapun, cât și zona în care fiecare dintre statele aflate în dispută consideră că aparține, în mod indiscutabil, celuilalt stat și cu privire la care nu ridică pretenții.

Discursul subliniază, astfel, că, luând în considerare aceste elemente, aria relevantă a delimitării româno-ucrainene are o suprafață de 86.050,3 km².

Testul proporționalității

Citând decizia tribunalului arbitral în cazul *Eritreea/Yemen*, discursul reamintește că „*principiul proporționalității ... nu se constituie într-o metodă sau principiu de delimitare distincte, el fiind mai degrabă un test al echității delimitării la care s-a ajuns pe baza a diverse alte mijloace*”.

Acest test presupune, așa cum precizam mai sus, compararea rezultatului raportului dintre lungimea coastelor relevante ale fiecăreia dintre statele în dispută cu rezultatul raportului dintre suprafețele maritime atribuite fiecăreia dintre ele, în urma trasării liniei de delimitare. Discursul relevă că, pentru a fi considerat echitabil, această comparație nu este necesar să denote un echilibru matematic, o proporționalitate strictă, ci trebuie doar să ilustreze, în linii mari, echitatea delimitării. O astfel de abordare se sprijină pe o serie de exemple din jurisprudența instanțelor internaționale (speța *Eritreea/Yemen* – în care raportul de 1,31:1, în cazul coastelor relevante, coroborat cu raportul de 1,09:1 în cazul

suprafețelor maritime atribuite, a fost considerat drept proporționat, deci echitabil; similar, în speța Tunisia/Libia, Curte a atribuit 60% din aria de delimitat Tunisiei, respectiv, 40% Libiei – raportat la 69%, lungimea coastelor Tunisiei, respectiv, 31%, lungimea coastelor Libiei – rezultat considerat a fi trecut testul proporționalității).

Concluzia acestei secțiuni este, astfel, că, în speța *România v. Ucraina*, raportul dintre lungimile coastelor celor două state (calculat a fi 1:1,4 în favoarea Ucrainei), coroborat cu raportul dintre spațiile maritime ce ar reveni fiecăreia dintre părți dacă s-ar trasa linia de delimitare propusă de România (1:1,7, în favoarea Ucrainei) reprezintă un echilibru echitabil, prin urmare, nemaifiind necesară o ajustare a liniei finale de delimitare.

Alte aspecte ale verificării caracterului echitabil al delimitării

În continuare, discursul abordează o serie de alți factori de natură să afecteze caracterul echitabil al liniei de delimitare.

Practica delimitărilor maritime a demonstrat că, în anumite situații, generate de geografia delimitării, o aplicare *tale quale* a unor metode (chiar consacrate) de delimitare poate determina un rezultat injust – porțiuni întinse de spații maritime ale unei părți la dispută putând fi încălcate de cealaltă parte (cea mai celebră speță în care această situație a fost examinată și soluționată este cazul privind *Platoul continental al Mării Nordului*). Cu ajutorul unei schițe proiectate în timpul discursului, în fața Curții, se demonstrează că o astfel de situație, care ar impune ajustarea liniei de delimitare, nu este aplicabilă în speța *România v. Ucraina*.

Este amintit, totodată, un alt factor, invocat adesea de jurisprudența în materia delimitărilor maritime, care poate afecta, teoretic, echitatea liniei de delimitare: interesele de securitate ale statelor – eliminat, și acesta, din ecuația delimitării româno-ucrainene, întrucât nu există motive să se susțină ideea că linia de delimitare, astfel cum a fost construită de partea română, ar putea afecta securitatea Ucrainei.

Concluzii

Concluziile acestui discurs reprezintă, de fapt, concluziile generale ale primei runde de pledoarii ale părții române.

Se remarcă, astfel, caracterul realist și echitabil al liniei de delimitare propuse de partea română, care denotă o abordare cu bună-credință a delimitării, în deplin respect față de principiile și normele dreptului internațional în materie. Prin contrast, varianta de delimitare avansată de partea ucraineană promovează o soluție vădit inequitabilă, disproporționată, care nu este justificată de dreptul internațional, practica sau jurisprudența internaționale în materie.